

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 24

ZATERDAG 14 JUNI 1930

Foto Wilse

DE SÖRFJORD, HARDANGER

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

JASPER VELLACOT, FILANTROOP, DOOR WILLIAM J. LOCKE (17)	BLZ. 278
BLOEMENWEELDE IN NOORWEGEN (GEÏLL.) DOOR H. K. SCHUTTER	BLZ. 277, 280—282
OP DE MARKT, DOOR TANTE VAN TOENTERTIJD DE HAAGSCHE KERMIS, (GEÏLL.), DOOR W. A. P. SMIT.	BLZ. 282—284
DE KASTEELN VAN HET GESLACHT DE COLIGNY TE CHÂTILLON SUR LOING, SAINT MAURICE SUR AVEYRON EN CHÂTEAURENARD (GEÏLL.), DOOR MIEK JANSSEN	BLZ. 284—286
HERLEEFD GELUK (GEDICHT) DOOR ERNST TER HOEVE.	BLZ. 285
DE ZEESLANG (GEÏLL.), DOOR HANS HERZBERG	BLZ. 286
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (31).	BLZ. 287
ALS HET ZEILSEIZOEN IN VOLLEN GANG IS (ILL.)	BLZ. 288

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adreseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Jasper Vellacot, filantroop

17)

DOOR WILLIAM J. LOCKE

DAT is het juist. Ik kan het geld met handen vol weggeven en mijn geweten daarmee verlichten. Maar deze reine vrouweziel, die ik onder valsche voorwendsels heb gewonnen, kan ik niet in de wereld werpen en mijn geweten sussen met de bewering, dat ik het leven mijner medemenschen daardoor verzacht. En ik kan ze haar niet teruggeven. Als ooit een vrouw vriendschap noodig had, heeft zij de mijne noodig. En zoo moet ik in haar heldere oogen kijken, zonder dat de mijne den leugen verraden die er achter verborgen ligt. Het is een marteling, Tom".

Cadby fronste de wenkbrauwen. „Ik hoop, beste vriend, dat je niet van plan bent zoo gek te zijn je te verraden?"

„Als zij mij lief had, zou ik het dadelijk doen".

„Maar zij heeft je niet lief?"

„Neen".

„Welnu", zei Cadby, „denk dan eens na over wat ik je gezegd heb. Andere menschen, koningen en keizers, hebben ook hun vrees en wroeging gekend. En daar waren er bij, die de wereld nu nog hoog vereert".

Het ontbijt werd binnengebracht. De thee was zwart en bitter.

„Is er wel één millionair, die leeft zooals jij", zei Cadby. „En dat vind jij lekker! Wat je levenswijze betreft, zou ik een betere millionair zijn dan jij. Wat zegt Lady Alicia er wel van?"

„Och, zij vindt me een ongevaarlijke dwaas".

„Enfizi, zoolang jij gezond blijft bij siroop van tannine, steekt er geen kwaad in", zei Cadby, blij van gesprek te kunnen veranderen. „Weet je al dat het zeker is, dat de Kamer

zal worden ontbonden? In de herfst zijn er algemeene verkiezingen. Je weet wat dat zeggen wil. Je zult geen kamerlid meer zijn en er op uit moeten om stemmen te winnen".

„Hoe weet je dat?"

„Ik heb vandaag Sparling gesproken. Het is nog niet publiek. De kranten praten er nog maar veronderstellenderwijs over. Maar spoedig zal de bom barsten. Ik ben eigenlijk bij je gekomen om je dat te vertellen. De stukken, die ik meegebracht heb, had ik je per post kunnen zenden".

„Waarom heb je me dat niet dadelijk gezegd!" stooft Jasper op.

„Die thee is waarachtig nog zoo slecht niet", zei de kleine man.

DRIE-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

In den morgen ging Jasper naar Alicia. Zij ontving hem in haar eigen kamer. Jasper zag dadelijk, dat Bunny's portret en de fraai gebonden exemplaren zijner dichtbundels er uit verdwenen waren. Toen hij rondkeek, begreep zij wat zijn oogen zochten.

„Ik heb ze weggegeven", zei ze. „Het was alles wat ik te geven had. Jij weet toch wel, hoeveel waarde ik er aan hechtte".

„Ik weet het", zei hij. „Het is je gewoonte royaal te geven".

„En de jouwe om breed te oordeelen", antwoordde zij. „Ga zitten, Jasper en vertel me je nieuws".

„Hoe weet je dat ik nieuws heb!"

„Ik zie het aan je gezicht", zei ze glimlachend.

„Welnu, ja, er is nieuws. Er komt Kamerontbinding. En in den herfst zullen de algemeene verkiezingen zijn".

„O, dat spijt me", riep Alicia uit. „Die nieuwe last — er rust al zoo veel op je schouders. Je bent ook niet van ijzer, Jasper".

„Och", lachte hij, „dat scheelt niet veel. Ik kom er wel door. De opwinding zal me goed doen. Alleen, ik moet hier vandaan. Het wordt een hard gevecht en ik moet mij er op voorbereiden. Over een paar dagen moet ik dus vertrekken".

„Ik zal je missen".

„En ik jou. Maar je komt toch zeker ook gauw in de stad".

„Ja, dat denk ik wel. Als jij weg bent, zal het mij lijken, dat er alleen spoken in dit huis wonen en dat is geen prettig gezelschap. In een paar weken kom ik in Londen".

„Wil je me komen helpen? Ik heb ieders hulp noodig — de jouwe bovenal".

„Maar ik kan niets doen".

„Je zoudt een uitstekend huisbezoekster zijn. Maar wil je dat doen?"

„Mijn wil is goed genoeg, maar ik twijfel aan mijn geschiktheid".

„Je kunt toch wel orders opvolgen?"

„Ja".

„Men zal je instructies geven. Een lijst der menschen, die je moet bezoeken".

„Je bent te goed voor me, Jasper", zei ze en stak hem beide handen toe.

„Ik kan dus op je rekenen?"

„Op mijn gehoorzaamheid — absoluut", zei ze nederig.

„Het kan zijn, dat ik mijn zetel verlies. De radikalen zullen met een sterken man komen. Het zal een harde strijd worden."

„Je zult winnen, Jasper. Je wint altijd".

„Het geluk is wisselvallig. Ik kan wel eens verliezen".

„Het is niet het geluk. Je doet jezelf onrecht. Je overwint door je eigen hoedanigheden. Je bent tot groote dingen voorbestemd. Je moet winnen. Misschien zal die verkiezing voor ons beiden van nut zijn", besloot ze met een zucht.

„Laten wij het hopen", zei Jasper.

Jasper keerde naar de stad terug vol moed en strijdlust. Hij was zich bewust van zijn slinkende populariteit; deels gevolg van het wroeten van den erbarmelijken Wickens, deels van den oorlog met zijn onvermijdelijke gevolgen. Deze had belet, dat de regeering verschillende beloften was nagekomen; daardoor was het vertrouwen in de conservatieve partij geschokt.

Maar Jasper was bezield door de overtuiging, dat hij moest winnen. Hij zag alles grootsch. De toekomst kon hem nog zoo veel brengen. Waarom, als zijn Partij won, zou hij niet nog eens minister worden.

„Pas op voor megalomanie”, zei Cadby.

„Wat is dat?” vroeg Jasper.

„Het laatste stadium van inbeelding”, zei Cadby, terwijl hij den sleutel in het slot stak.

Maar de plotselinge verschijning in de open deur van Burke, die, als zoo vaak, als een schaduw Jasper's pad kruiste, verschafte hem ook een antwoord. Dit was zijn garantie tegen die ziekte. Burke was in den laatsten tijd veranderd. Hij dronk niet meer, was altijd goed gekleed en gedroeg zich behoorlijk.

„Eerlijk gezegd”, zei Cadby, toen zij daarover spraken, „spijt het me. Het klinkt hard, maar ik had gehoopt, dat hij zich dood zou drinken. Kijk niet zoo verschrikt, mijn beste Jasper. Ik beweer niet, dat ik een goed mensch ben. Als ik Koning was, zou ik hem veiligheidshalve hebben laten onthoofden”.

Maar Jasper besloot juist om diezelfde redenen Burke beter en meer verantwoordelijk werk te verschaffen in de komende verkiezingen. Als de man wou ophouden met drinken, waarom zou hij hem dan niet een hoogere positie geven? Over het onrecht den man aangedaan, voelde hij geen berouw meer. Hij dacht slechts aan de vrouw.

De officieele aankondiging der Kamer-ontbinding en het uitschrijven der algemeene verkiezingen, noodzaakte Jasper zich geheel aan het praktische werk te wijden. De Radikale kandidaat was Jepson, een geziene figuur. Nu begon de strijd in ernst. Overal zag men Wickens' rood gezicht en zijn licht costuum met een gelen chrysanthemum in het knoops-gat. Hij maakte er geen geheim van dat hij Jasper haatte en ontzag zich niet allerlei leugens over hem te vertellen. Maar ook Jasper was onvermoeibaar. Op ieder bedreigd punt stond hij op de bres. In het hoofdkwartier zat hij om vragers te beantwoorden, twijfelaars aan te moedigen, volgelingen aan te vuren, en alles te regelen. Ook Lady Alicia toonde zich even ijverig en haar eenige vrees was, dat zij niet genoeg kon doen. Als huisbezoekster deed zij schitterend werk.

Eens toen Jasper haar op straat ontmoette, toonde zij hem haar lijst van afgewerkte adressen.

„Wat beteekenen die stipjes voor de namen?” vroeg hij.

„Die zijn voor ons, de kruisjes zijn twijfelachtig, de nulletjes niets mee te beginnen”.

„Maar er staat een stip voor den naam van Wheeler, een verstokte radikaal!” riep Jasper uit. „Als je dien hebt bekeerd, heb je honderd stemmen gewonnen! Hoe heb je dat aangelegd?”

„Och”, zei ze, „al de menschen schijnen er zoo veel meer van te begrijpen dan ik. Dus laat ik ze maar praten”.

„Een prachtig systeem!” riep Jasper uit. „Als ze allemaal zooveel bereiken als jij, kom ik er zonder slag of stoot”.

„Ik hoop, dat 't goed gaat”, zei Alicia.

„Het moet goed gaan”, zei Jasper beslist. „Ik moet winnen. Maar Vrijdag zullen wij er meer van weten”.

„Waarom Vrijdag?” vroeg ze.

„Dat weet je toch. De avond van den grooten slag. Zei ik je niet, dat Lord John Revelby hier komt om mij te helpen. Hij zal zich tot de betere standen wenden, terwijl ik trachten zal de massa van het volk op mijn hand te krijgen. Kom je luisteren?”

„Dolgraag”, zei ze. Toen gingen ze ieder huns weegs.

Op den Donderdagavond vóór de meeting, ontmoette Jasper Wickens.

„Denkt u, dat u 't zult winnen, Mr. Vellacot?” vroeg de slager.

„Ik hoop het”, zei Jasper.

„Ik niet”.

„Ik ben blij, dat wij in verschillende kampen strijden”, zei Jasper.

„Daar hoeft u niet zoo verduiveld blij om te zijn”, zei Wickens boos en liep weg.

„Jammer voor Jepson, dat hij zulk schuim als helper naast zich moet dulden”, zei Jasper tot Sparling, die naast hem liep.

„Toch zou het tactischer geweest zijn als u Wickens te vriend hadt gehouden”, zei deze.

Maar daartegen protesteerde Jasper. Zulk tuig, zoo een bloedzuiger van de armen moest bij de keel gegrepen en geworgd worden; daar was geen compromis mee mogelijk.

De Vrijdag brak aan. En het eerste telegram, dat Jasper ontving, bevatte het bericht, dat de expert dien hij een

jaar geleden naar den Yukon had uitgezonden, een rijke mijn ontdekt had.

„Lees dat!” riep Jasper opgewonden uit. „Het is een gave Gods. Ik mag het niet langer verachten. Ik beschouw het als een voorteeken. Waarom zou ik niet tot groote dingen voorbeschikt zijn?” voegde hij er aan toe, zich Alicia's woorden herinnerend.

VIER-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

Lord John Revelby sprak. Hij sprak goed, gemakkelijkvloeiend, maar hij wist zijn gehoor niet te boeien. De vergadering werd onrustig, de aandacht verslapte en van tijd tot tijd verhieven tegenstanders hun stemmen tot kritiek of spottende opmerkingen. Wickens zat op de derde rij in het midden en keek nu en dan rond, verbaasd om het kleine getal zijner partijgenooten, dat hij in de zaal zag.

Maar Jasper had zijn maatregelen genomen om ordeverstoring te voorkomen.

Lord Revelby, die zag hoe het gehoor hem ontsnapte, sloot snel zijn speech met een aanbeveling voor Mr. Jasper Vellacot als vertegenwoordiger van dit district in de Kamer. Jasper sprong op en trad naar voren.

Een oorverdoovend applaus brak los. Het was als een kalme zee, die plotseling door een storm werd opgezwiept. Na eenigen tijd hief Jasper zijn hand op en oogenblikkelijk werd het stil. Toen begon hij te spreken. Eerst zacht en langzaam, maar naarmate hij verder ging, met overtuiging, gloed en hartstocht. Hij sprak tot de bezoekers in hun eigen taal, bezag de dingen van hun eigen standpunt, hief ze op tot ongekende hoogten. Als hij zweeg klonk luide bijval eenerzijds en heftige tegenspraak anderzijds. Maar dat juist spoorde Jasper aan. Hij stortte zijn ziel uit voor zijn gehoor, deed het meeleven in zijn toekomstdroomen en sleepte het mede. Langzamerhand verstomden de afkeurende kreten, tot ten slotte die heele groote menigte, die heele opgepakte, stampvolle zaal hem als één man toejuichte. Hij riep ze juist in een hartstochtelijke peroratie op, om hem in hun midden op te nemen als een man onder mannen, toen een woord, hem luid en kwaadaardig toegeschreeuwd, hem trof als een steen tusschen de oogen.

„Je liegt!”

Hij zweeg en wankelde. Wickens stond voor hem, met van haat gloeiende oogen. Eerst wist Jasper niet meer wat hij had gezegd, dat tot dien uitroep aanleiding had kunnen geven. Toen herinnerde hij het zich. Hij had gezegd, dat hij zijn rijkdom niet uit de armen had geperst; hij was ongezocht gekomen; de Hemel zelf had hem dien geschonken. En Wickens had geroepen: „Je liegt!”

„Je liegt!” riep Wickens weer. „Je hebt hem gestolen!”

Drie seconden van verbaasde stilte waren tusschen die twee uitroepen verlopen. Toen brak de hel los. Stemmen, heesch van woede en dreigende kreten. Een begin van een vechtpartij. Maar met inspanning van alle krachten gelukte het Jasper de orde eenigszins te herstellen.

„Voor den dag er mee!” riep Jasper uit. „Zeg op wat je te zeggen hebt”.

„Dan heb ik te zeggen, dat u niet waardig bent ons distrikt te vertegenwoordigen”, zei Wickens, dien het niet aan moed ontbrak. „Ik zeg, dat u een bedrieger bent. Jasper Vellacot is heelemaal niet uw eigen naam. Ik zeg, dat gij uw naam en uw millioenen gestolen hebt van een man, dien gij de paar laatste jaren in uw woning hebt gehuisvest — een man, van wien u dacht, dat hij zijn geheugen had verloren”.

„Hier is niet de plaats om op zoo een beschuldiging te antwoorden en u zijt niet de man om haar te uiten”, zei Jasper.

„Dan zal ik den man voor u brengen, die dat recht wèl heeft”, zei Wickens en met behulp van een paar van zijn vrienden zette hij Burke voor het podium. Jasper keek Burke aan.

„Als die man beweert, dat ik hem benadeeld heb, is hij degene, die moet spreken”, zei Jasper. „Je naam is Henry Burke. Ik kende je jaren geleden in Australië, ofschoon je dit vergeten was, toen ik jou, die toendertijd een arme zwerver was, in mijn huis opnam. Ik heb je gevoed en gekleed en je werk verschaft in mijn onmiddellijke omgeving. Wat heb je te zeggen?”

Burke kuchte, maar zijn woorden zouden, zonder de dood-sche stilte die er heerschte, onverstaanbaar zijn geweest.

(Wordt vervolgd)

Foto Neubert

BLOEMEN EN SNEEUW IN HET HARDANGERFJORD

BLOEMENWEELDE IN NOORWEGEN

EN van de grootste grillen van de natuur is wel Noorwegen. Je gaat een zomer op reis naar het „het hooge Noorden". Je hebt je goed voorbereid op een koud en somber land en je koffer volgepakt met wintergoed, terwijl je hoofd vol is met Ibsen-types. Je passeert Hamburg en stapt een uur of wat later aan boord van de boot, die je de Oostzee overbrengt. Je zet je kraag op, want het is er al aardig koud. Dan komt Kopenhagen, de eerste verrassing! Een vroolijke stad, met opgewekte menschen. 't Zal in Noorwegen wel anders zijn denk je. Maar den volgenden dag sta je in de Karl Johansgate, de hoofdstraat van Oslo, en je zet groote oogen op. Een zomersche stad, met een zomersche bevolking! Zooiets als Biarritz, of Lugano is de eerste gedachte, bij 't zien der lichte zomertolietjes der dames en de niet minder zomers gekleede heeren. 's Avonds zit je in een mondain restaurant aan 't fjord, volgen je oogen de zeilen van tientallen jachten, die voortglijden over het diepblauwe water, kijkt naar de zonnige gezichten om je heen. Is dit Noorwegen, dit land van zon en zomer? En als je later de stad verlaat en het land rondtrekt, sta je telkens opnieuw verwonderd, en geniet behalve van de zon, den zomer en de prachtige landschappen, ook van de bloemenweelde in dit tooverland. ☼ Het zou te ver voeren alles op te noemen, wat er voor den plantenliefhebber te vinden is, ik doe daarom slechts een paar grepen. ☼ Ten eerste het voorjaar. De sneeuw is nog niet eens overall weg, of de bosschen staan vol leverbloempjes (anemone hepatica), het zijn de eerste lenteboden en ze komen bij tienduizenden. Is er grooter overgang te denken? Nauwelijks is het witte sneeuwdek verdwenen, of de bodem is bedekt met een lichtblauw kleed. Dit porseleinblauwe anemoontje kan zonder overdrijving de nationale bloem van Noorwegen worden genoemd. Na dit anemoontje, dat de Noren „blaaveis" noemen, komt de „hvitveis" (anemone nemorosa), die ook in Nederland een goede bekende is. Zij is toch lang niet zoo sterk vertegenwoordigd als de eerstgenoemde. ☼ Na deze voorjaarsbloemen komen de lager gelegen grasveldjes vol te staan met de bloemen, die wij hier ook kennen. Ze zijn echter in den regel

groter en hun kleur is zoo sterk, dat niet-Noorsche botanici ze dikwijls voor variëteiten aanzien, die niet in Midden-Europa voorkomen. Het intense zonnelicht, dat zich gemakkelijk een weg baant door de ijle lucht en dat ook het fruit zoo'n pittig aroma geeft, is er de oorzaak van. ☼ Noorwegen is nog niet zoo'n pittig aroma bebouwd als ons land. Ruim 70 % van den bodem bestaat nog uit woeste gronden en vormt een paradijs voor bloemen. Maar ook de bosch- en bergweiden staan vol margarieten, viooltjes, blauwklokjes, boterbloemen en andere goede bekenden. Veel ziet men er het knikkend nagelkruid (geum rivale), de teerbloemen (viscaria viscosa), en de hondsdrif (glechoma hederacea). De oevers van de beekjes staan vol spirea's en kattenstaarten. In het struikgewas, dat akkers en weiden omzoomt vallen de bijzonder groote hondsrozen op, die overal struiken van meer dan manshoogte vormen, de berberis en de vogelkers. De laatste vindt men tot op 700 M. hoogte en vormt eveneens groote hoge struiken. ☼ Onder het struikgewas ziet men akeleien, vingerhoedskruid, lelietjes en ook veel aardige kruipende linnea borealis. Met steeds groenblijvende blaadjes en kleine roze bloempjes. Op vochtige bergweiden, een 700 M. hoog gelegen, zag ik veel parnacia's, trollius, orchideetjes en het aardige vetblad (pin-cusis vulgaris) met zijn elegant gespoord violet bloempje. Een droger veld stond vol monnikskappen. ☼ Hollands bollenvelden heeft Noorwegen niet, maar wel heeft het onze Betuwe. In de fjorden liggen groote boomgaarden, vooral in Hardanger en Sog, waarvan sommige niet minder dan tienduizend boomen tellen. Prachtig is het gezicht, dat deze boomgaarden opleveren als ze in bloei staan. Op den voorgrond zachtellende oevers van bloeiende boomgaarden, met als achtergrond de geweldige bergmassa's, met hunne sneeuwbedekte uren afstand dezer boomgaarden reeds door een wolk van heerlijke geuren. ☼ Voor den botanicus is het Noorsche bergland meest daar voorkomende bloemen. De kroon spant de saxi-

fraga cotyledon, die hier „bergkoningin” wordt genoemd. Men ziet overal de groote elegante witte trossen tegen de donkere rotsen afsteken. Zeldzamer is de saxifraga aizoon. Behalve deze twee soorten saxifraga, vindt men er nog een dozijn andere, waaronder de roodgekleurde saxifraga oppositifolia en de aardige witte saxifraga nivalis. Algemeen is ook de ijsranonkel (ranunculus glacialis), die in Noorwegen ook wel „rendierbloem” genoemd wordt. Ze komt veel voor langs de smeltende gletschers. Bij het ontluiken zijn de bloemen helder wit, om later licht rood te worden. Ze worden weleens verward met de bloemen van de dryas octopetala, die echter houtachtige stengels heeft, terwijl de blaadjes veel op miniatuur eikenloof lijken. Ze vormen een dicht kleed en komen op drooge plaatsen voor. Naast de ijsranonkels groeien de alpensilenes (silene aucus) met mooie roode bloemen, voorts de sneeuwgentiaan (gentiana nivalis). De veronica is ook vertegenwoordigd, de veronica alpina ziet men er veel, terwijl ook de veronica saxatilis voorkomt. De bergen zijn bedekt met dwergberkjes (betula nana), boompjes van 20 c.M. hoogte, en verschillende soorten dwergwilgjes, azaleas en rhododendron, komen niet zo veel voor als in Zwitserland. Toch is de azalea procumbens er algemeen, ook de violette rhododendron lapponicum komt voor. ☞ Boven de sneeuwgrens vindt men op sommige plaatsen nog honderden verschillende plantensoorten, vooral het Dovregebergte is een interessant gebied. De Knutshöi is bekend om zijn rijke flora. Bij het station Kongvold is een afgerasterd terrein waarop de meeste plantensoorten uit deze streek verzameld zijn. ☞ Er zijn ook veel wilde bessen in Noorwegen. Al botaniseerend kan men zich te goed doen aan de geurige frambozen, de roode en blauwe boschbessen en aan de „multe” (rubus chamaemorus) een sappige oranje kleurige vrucht, die in vorm overeenkomt met onze braam, welke laatste men slechts aan de zuidkust aantreft. ☞ Zijn de laatste bloemen verdwenen dan worden de bergen getooid met een bont tapijt van het oranje kleurige loof van de dwergberkjes en het zeegroen van de wilgjes, tot dat de eerste sneeuw al deze kleurenpracht met een dik wit kleed bedekt.

H. K. SCHUTTER

OP DE MARKT

DAAR ging mijn kwieke buurvrouw voorbij, met haar enorme boodschappentas. ☞ Ach — waar is de tijd toen ik ook zoo door weer en wind stapte, en nog niet angstvallig vermeed wat mijn rheumatische ledematen kan schaden? Het was toch wel fleurig, op de markt mijn inkoop te doen, en er altijd wel iets te beleven. ☞ Een verkoudheidje kwam er toen nog zoo niet opaan — dat waaide wel over. En mijn oude vriend van de sinaasappelenkraam bood me van ganscher harte op zijn handpalm wat drop, toen hij me eens hoorde hoesten. ☞ „De dokter heeft 't me verboden, voor mijn maag”, bracht ik uit, wat Jaap minachtend deed snuiven. „Mensch, as je je an de dokters wou storen! Drop is gezond, maar ze zijn bang voor der broodje — wat ze ons slachte”. ☞ Niet met allemaal was ik zoo goede vrienden als met Jaap. Wel met Kee, die me met een knipoogje een extra portie soepgroenten gaf, wel tweemaal zoo groot als de vorige klant kreeg: „U bent iedereen niet!” ☞ Ook met Piet, die me geheimzinnig wenkte: „Kijk is hier, juffrouw, ik heb voor jou nog wat prachtige kokkers van peere ampert gezet, alleen voor me klante”. ☞ Maar met den ouden baas een beetje verderop ben ik altijd gebrouilleerd gebleven, sinds het geval met de sterappelen. ☞ Ze zagen er zoo prachtig uit, en ze waren op de heele markt zóó goedkoop niet — wie had er ooit van gehoord: drie pond voor een

Foto Wilse

VINGERHOEDSKRUID (*DIGITALIS PURPUREA*)

kwartje! ☞ Maar wie het onderste uit de kan wil hebben Ik was nog jong en onervaren, moet ik tot mijn verontschuldiging zeggen, en ik was nog niet zoo doordrongen van het respect voor de markt-er. ☞ Terwijl de koopman zijn gewichten opzette, nam ik vast wat van de mooiste appels en legde ze op de schaal, zocht bij den voorraad naar andere prachtexemplaren. ☞ Met geen blik verwaardigde hij me. Geen woord kwam er over zijn lippen. Maar met een onnavolgbare beweging wipte hij de schaal om, dat de appels weer bij den voorraad rolden. En op mijn verbaasd: „Wat ga je nu doen?” kwam geen antwoord. Ik had maar eens en voor

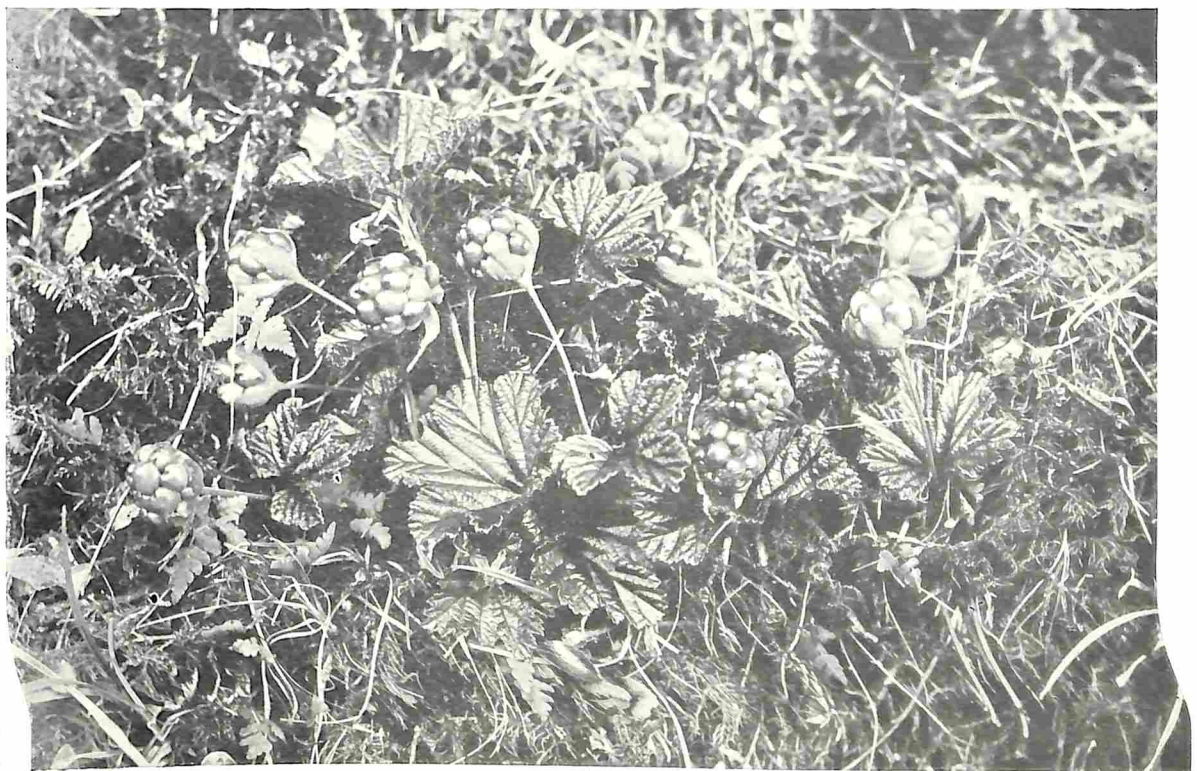

Foto Wilse

MULTE (*RUBUS CHAMAEMORUS*)

goed te begrijpen: hier werd niet uitgezocht, en men had hem, den koopman, te vertrouwen, dat hij wel eerlijk en onpartijdig voor ieder wegen zou. Dien dag kreeg ik geen sterappelen . . . ik kon er toch niet toe komen ergens anders voor meer geld slechtere te koopen. ☼ Er waren er wel meer gauw beleedigd bij de marktkoopliden. „Maar man, 40 cent voor dat bloemkooltje?” riep ik eens verontwaardigd. „Dat noem ik nu toch overvragen!” „Zoo? Wil ik je eens wat zeggen? Al wou je me nou vijftig geven, dan kreeg je nog geen bloemkool!” En ik had maar af te druipen. ☼ Met een vischman heb ik hetzelfde beleefd. „Hoeveel die tong het pond?” „Een gulden”. „Kom, laat naar je kijken! Ik denk er niet over!” protesteerde ik, in de hoop er wat af te krijgen; en driest: „Voor die tong geef ik niet meer dan 75 cent!” Maar de bestraffing bleef niet uit. „Laat zóó leggen. Eén tien!” besliste de eigenaar in alle kalmte. En de tong heb ik niet gekregen. ☼ Ja, hoe kon ik dat nu ook weten? Zijn collega's lieten altijd met zich „handelen”, en zouden wel verbaasd geweest zijn als ze kregen wat ze vroegen. ☼ „Je haalt me mijn hart uit mijn lijf”, kermde Simon bij een laag bod. „Maar dáár dan. Ik wil je nou eenmaal verkoopen.” ☼ Eens trof ik hem „stikkend van 't lachen”. „Daar gaat ze met der visch!” Hij wees me naar een chique dametje. „Ik roep een kwartje voor de schol, en zij denkt, het stuk, en ze zegt, geeft me der vier, nou, dat was misschien een pond. Geeft ze me een gulden, en meteen gaat ze”. Zijn stem sloeg over van plezier. „Maar Simon, dat is toch niet eerlijk?” „Nou mensch, dan mot ze niet zoo stom zijn, da's der straf. En nou krijgt een ander 't weer eens goeikooper van me, één die 't minder missen kan dan zij”. Ik viel blijkbaar niet in de termen. ☼ Niet iedereen op de markt taxeerde me even hoog. Daar was de man met meidoorn, van wien ik de takken ook goedkooper dacht te krijgen. „Hoor eens”, zei hij, „ik vraag u al niet veel. Ik kijk altijd mijn menschen aan, en ik hou u — nou ja — wèl voor een knappe burgerdame, maar niet voor iemand van Heeren- en Keizersgrachten”. (’t Toeval wilde dat ik toen op de Heerengracht woonde, maar blijkbaar had ik 't bijbehorende gezicht niet). ☼ Daar was nog een bloemenman van wien ik veel kocht. Soms ook ging ik hem voorbij. „Nee hoor, niet nodig vandaag”. „Noodig, noodig, trakteeer je zelf nou eens, mensch, je hoeft toch niet enkel te koopen wat je nodig hebt. Je bent toch geen arm mensch!” Zoo, dus die sloeg me toch wat hooger aan! Die soort complimentjes kreeg ik trouwens ook wel meer. „Ik heb wat extra fijns voor u. Asperges, de eerste. 'k Heb ze expres voor u bewaard”. „Zoo, maar die zullen me veel te duur zijn”. „Te duur, voor een dame als u?” ☼ Bij een ander werd ik weer wat neer gezet. „Voor zoo'n gewoon kantje vijftig cent? Mij te duur hoor!” „Ja, als u het onderscheid van *die* kant niet ziet met een gewóón kantje, dan bent u dat zeker niet gewend te dragen, dan is het ook niets voor u”. ☼ Het ergste wat men den marktventers aan kon doen, was hun waren kleineeren. Mijn citroenkoopman! Dien zal ik nooit vergeten! ☼ Ik liep langs zijn kar, en vond de citroenen wonderbaarlijk goedkoop, voor den tijd van 't jaar nog wel. Twee en een halve cent! Daar kwam

ik toch nog even voor terug. Ik had ze wel niet direct nodig, maar als ze dan zóó goedkoop waren, konden we wel weer eens citroenpudding eten. Echter, bij verdere beschouwing vielen ze toch niet mee. Klein, ingedroogd leken ze. Neen, dan maar niet; en zonder iets te zeggen legde ik de paar die ik betast had weer neer. De koopman, beleedigd, vroeg ik agressief: „Wat scheelt er aan die citroenen?” „Ik vind ze niet mooi”, zei ik, geen andere verontschuldiging zoo gauw wetend. En hij, fel: „Niet mooi? niet mooi? U bent óók zoo mooi niet!” ☼ Is dat niet verfrisschender dan het „Ja dame, zeker dame”, van de bedienden uit de deftige zaken? Wacht maar, als het zachte weer komt, dan ga ik toch weer eens naar de markt; al kan ik niet meer zooveel dragen als vroeger, ik ga toch eens kijken, en vooral luisteren, als in de dagen van weleer!

TANTE V. TOENTERTIJD

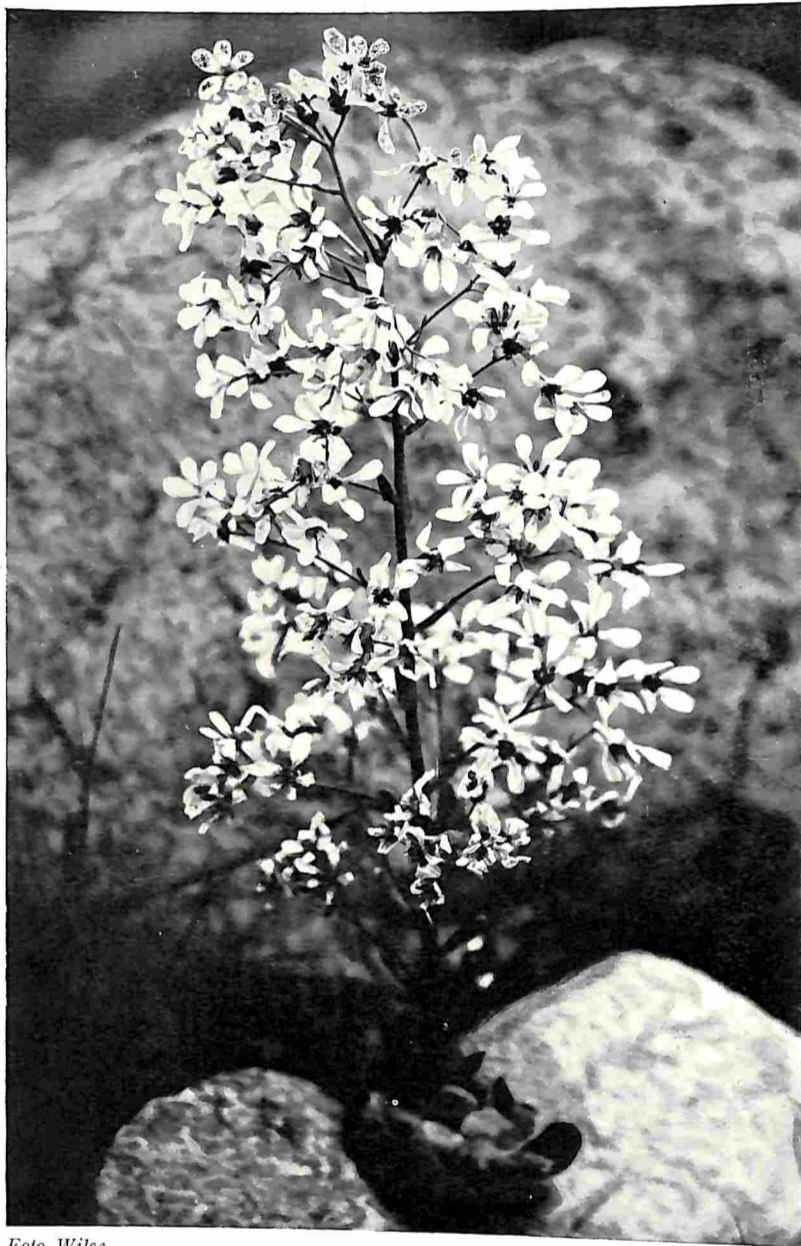

Foto Wilse

DE BERGKONINGIN (SAXIFRAGA COTYLEDON)

DE HAAGSCHE KERMIS

DE Haagsche kermis was oudtijds de voor-naamste in ons land. Van alle kermissen was ze de beroemdste en werd er kermis ten tooneele gebracht of werd ze door dichters bezongen, dan was het steeds de Haagsche, die als model diende. ☼ Hoe hokvast onze voorouders ook waren, als het kon, dan moest de Haagsche kermis jaarlijks worden bezocht, niet alleen voor het genoegen, maar ook opdat de dames zich van de nieuwste mode-artikelen — snoffen — konden voorzien. ☼ Tal van koopliden kwamen dan met hun waren, goud, zilver of kunstvoorwerpen daarheen en deden er meestal belangrijke zaken. Allerlei artikelen, die men in winkels niet kon krijgen, waren daar te koop. ☼ Vrijdags vóór den eersten Zondag na Kruisvinding (3 Mei) werd oorspronkelijk de kermis ingeluid, om half een, terwijl het houten kermiskruis:

't Symbool van soen en vry-
[heit,
Eynd der smert, aanvanck
[der blyheit
aan de palen der ophaalbrug-
gen werd bevestigd. Dit kruis
was het oude symbool der mid-
deleeuwen van marktvrede

en vrijgeleide gedurende den kermistijd, waarin de gildebepalingen buiten werking traden en geen schuldenaar door zijn schuldeischer mocht worden aangemaand. ☼ Een kermis toch was vroeger heel wat anders en heel wat grootscher in vergelijking met de armzalige resten, die thans nog van dit volksvermaak zijn overgebleven. Het was een jaarmarkt, waarop ook werkelijk werd gekocht en verkocht, maar daar-allerlei aard. ☼ Voor den oorsprong van den naam kermis moeten wij teruggaan tot de tijden, dat het kerkelijk leven met het maatschappelijk leven was samengegroeid. Kerk- het jaar, als herdenking van den dag, waarop de parochiekerk was ingewijd en zoo is ook de meest aannemelijke en eenvoudige verklaring deze, dat kermis een verbastering is van kerkwoordigheid van het stadsbestuur en van de hooge geestelijken werd gelezen. ☼ Oorspronkelijk had Den Haag twee kermissen, de hofkermis in Mei en de Haagsche kermis in September, ook wel de Bamiskermis genaamd, die in 1643

werd afgeschaft. Ze begon 8 dagen vóór 1 October, den feestdag van St. Bavo of St. Bamis. Wij zullen ons thans alleen bezig houden met de Mei- of wel Hofkermis, in 1406 ingesteld door Hertog Willem van Beieren, als vrije Jaermarkt van Paerden, Beesten en andere goederen". De Vrijdag, waarop de kermis werd ingeluid, was voor de Haagsche straatjeugd een vrije dag. Ze was er al vroeg bij; nauwelijks was de dag aangebroken, of men trok in troepjes, gewapend met een stuk wit krijt, door de stad en schreef op alle deuren „Luilak" als protest tegen de snoodaards, die dezen dag versliepen. De Haagsche kermis werd beschouwd als een instelling, die zoowel het hof als Den Haag betrof en daarom werd dan ook toegestaan, dat de kramen stonden zoowel op het Binnen- en Buitenhof (den grafelijken grond) als op andere plaatsen in Den Haag. Over het algemeen konden hof en magistraat het op het punt van de kermis vrij goed met elkander vinden. Een enkele maal hadden zij hierover ongenoegen, want het hof duldde in geen geval, dat de Haagsche politie zich met iets op het Binnenhof bemoeide. Zoo hadden in 1621 de beide substituut-schouten zich ingelaten met de kramen, die op het Binnenhof stonden. Den 19den Mei werden zij voor dit feit op het hof geroepen en hun werd aangezegd, dat zij zich voortaan van een dergelijke inmenging hadden te onthouden. In 1742 had de magistraat, buiten het hof om, verboden het verkoopen van schoenwerk uit de Langstraat met uitzondering van dat, hetwelk vervaardigd was door de vrije meesters uit de besloten steden van Holland. Toen nu op 5 Mei de bode van de schepenen op het Binnenhof aan de schoenen-kooplui verbood om hun waar te verkoopen, niettegenstaande zij vrije meesters waren uit Heusden en Geertruidenberg, wendden deze kooplui zich tot het hof, dat hun gelijk gaf, daar de magistraat zonder medewerking van het hof niet bevoegd was een dergelijke publicatie uit te vaardigen en zij mochten hun kramen openen. Het hart van de kermis klopte op het Binnenhof; alleen in 1647 „ter consideratie van 't hof, over den dood van zijn hoogheid" (Frederik Hendrik) op de Prinsengracht. De doorgang tusschen de kramen was vrij nauw en alles plakte dicht opeen als haring in een ton. Na 1758, in welk jaar een paar kramen op het Buitenhof in brand gevlogen waren, heeft men de kermis van het Binnenhof verbannen uit vrees voor de oude historische gebouwen in de omgeving. Toen werd het Lange Voorhout de meest gezochte standplaats waar vooral op kermis-Dinsdag een groote drukte heerschte vanwege de paardenmarkt, die in vroeger dagen zeer vermaard was. Donderdag was de chique dag. Hagenaars en vreemdelingen slenterden dan langs de kramen in de hoop het hof te zien verschijnen, welk gebruik lang in ere is gehouden. Reeds de Prins Stadhouder volgde deze gewoonte, die ook door Lodewijk Napoleon werd overgenomen en later door Koning Willem I. Ook Willem II kon men geregeld op Kermis-Donderdag met de vorstelijke familie aantreffen. Hij was dan gekleed in groot tenue met zijn bekende baret met grooten pluim en

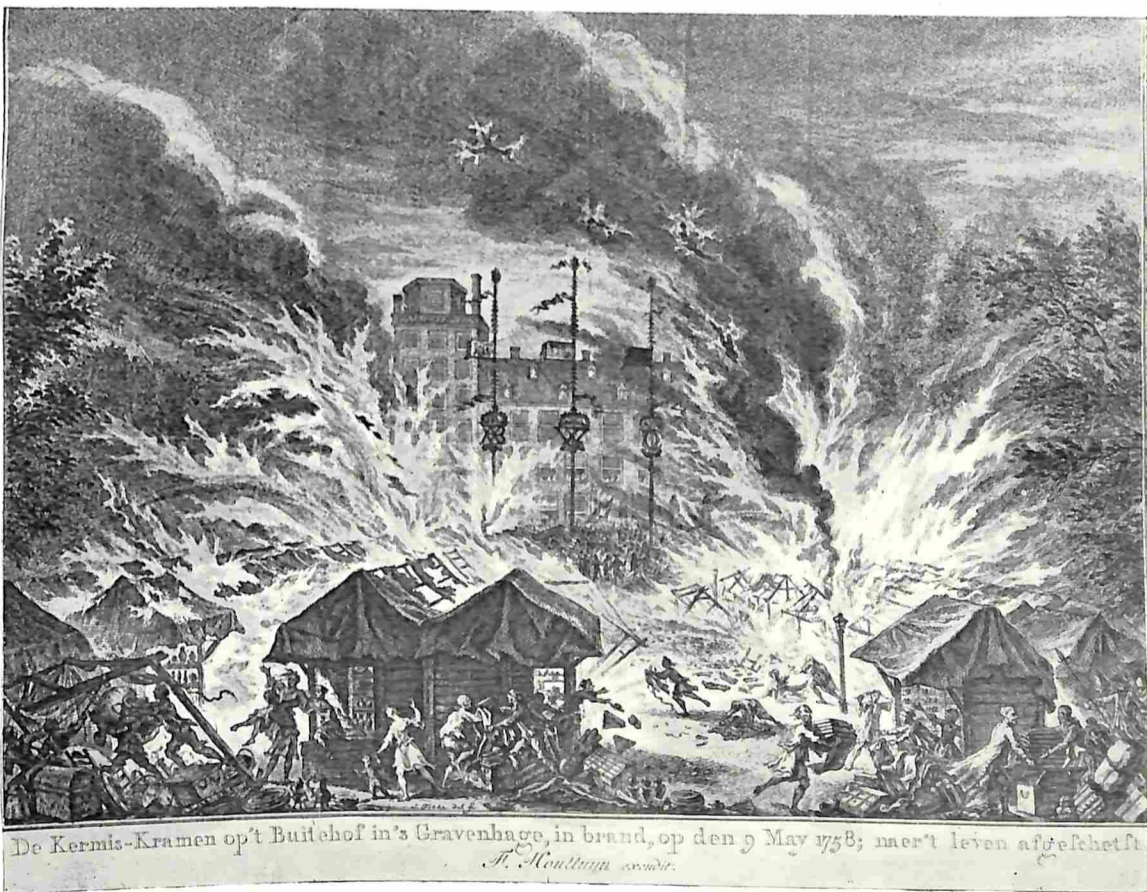

Teek. v. H. Pothoven 1780

DE STADHOUDERLIJKE FAMILIE DOET INKOOPEM OP DE HOFKERMIS OP HET BUITENHOF

diamanten agrafe. De koningin, in brokaat of fluweel met meestal een zeer kostbaren oranje-zijden sjaal, daarachter volgde Kroonprins Willem (de latere Koning Willem III) en zijn echtgenoot, prinses Sophie, verder nog Prins Frederik met zijn gemalin en de prinsen Hendrik en Alexander. Men begon in het Lange Voorhout, waar toen vele luxe kramen stonden, o.a. die van Boer van den Bazar en van Spirito san Georgio en verder ging het dan langs de andere kermisgelegenheden en spellen naar het paleis terug, nadat de noodige inkoopwaren gedaan. Gelijk we zagen, behoorde dus de Haagsche kermis tot een van de voornaamste hier te lande en waar het pret en mode betrof, daar gaf Den Haag voor het overige land den toon aan. Zag men een vrouw of meisje met een of ander kleedingstuk, dat men tot nu toe niet had zien dragen, dan werd ze al gauw bestempeld met „een haegsche madam" of „een haegsche mamsel à la mode". Een geliefkoosd schouwspel, dat behoorde tot de Haagsche kermis was het optrekken van de schutterij met vliegende vaandels en slaande trom door de voornaamste straten van Den Haag. Iedereen liep dan uit om bij deze „monsterring en wapenhandel" tegenwoordig te zijn. Maar ook de Haagsche kermis is den weg gegaan van vele kermissen in ons land. Ze heeft haar roem overleefd en in 1887 is zij, betreurd door slechts weinigen, een kalmen dood gestorven.

W. A. P. SMIT

De Kermis-Kramen op't Buitenhof in 's Gravenhage, in brand, op den 9 May 1758; naer't leven afgezeichnet.

Teek. v. S. Fokke

De kasteelen van het geslacht de Coligny te Châtillon sur Loing, Saint Maurice sur Aveyron en Châteaurenard

I
ALS kind luisterde ik vaak aan den schoot mijner moeder naar de verhalen van het nobele, zeer oude Fransche geslacht de Coligny. Het was in den bekoorlijken tijd toen ik nog geloofde, dat koninginnen en prinsen steeds onveranderlijk in gouden koetsen reden, met trotsche, sneeuw witte paarden bespannen . . . Ik zag het dan voor mij, hoe de bovennatuurlijk glanzende en stralende koetsiers, de glinsterende, met diamanten bezette leidsels strak aantrokken, zoodat de schimmels met wapperende manen, weerbarstig steigerden! Als moeder dan aan het spannende gedeelte kwam, waar ze als kind in het huis van haar voogd, van wijlen Baron de Posson, opperstalmeester van Z. M. Willem III, voor het raam keek naar H. M. Koningin Sophie der Nederlanden vergezeld van Prins Alexander, die uit hun koets daalden, H. M. in „ruischende zijde”, en hoe zij het huis binnentraden, dan huiverden wij, kinderen . . .

's Avonds kon ik na deze verhalen niet inslapen, ik borduurde er op voort, ik trilde nog na in den gloed der gouden koets en der diamanten, en voortdurend zag ik de glanzende witte paarden voor mij . . .

... Vous êtes un pastel d'antan,
 Qui s'anime, rit un instant
 Et s'efface . . .

☞ Ouder geworden, mochten wij, als moeder erbij was, bladeren in haar geslachtslijst, die aanving met Gaspard II de Coligny, Seigneur de Châtillon sur Loing.

We begrepen natuurlijk niets van de raadselachtige teekens der genealogie maar we bewonderden de kleuren van het wapen . . . Toen ik echter vlot kon lezen, begon ik de namen er uit voor mijn poppen te gebruiken, de namen van Henri Gaspard de Coligny, van René de Talensac, van Marguërite d'Ailly de Péguigny, van Anne Marie d'Ivoy, van Anne de Polignac, van de interessante Isabelle Angélique de Montmorency, gehuwd met Gaspard IV de Châtillon, die reeds weduwe werd op 23 jarigen leeftijd. Vooral deze duchesse heeft mijn kinderlijke fantasie voortdurend gebannen gehouden, ik wist toen nog niet waarom, het was geheel onbewust, maar later heb ik dien bijzonderen band begrepen, welke altijd is blijven bestaan . . . Ik hield van de poëzie der namen, ik hield van hun geschiedenis, van hun levens, van hun strijd, van hun grootsche daden, maar boven alles hield ik door hen van Frankrijk! De plaatsen terug te zien, waar zij hadden geleefd, die wensch zou door omstandigheden echter nu eerst worden vervuld . . . ☞ Voor mij had dus het eindelijke gaan naar Châtillon sur Loing, een heel bijzondere beteekenis . . . Boven alles werd mij deze tocht echter een herinnering aan mijn overleden moeder, en ook . . . een levendige herinnering aan dien innigen, voorbijen kindertijd, toen de verhalen over dit nobele geslacht de eerste kiem hebben gelegd tot den lust te fantaseeren, mij weg te laten glijden op de onhoorbare muziek van den droom, die me later nooit meer zouden verlaten . . . Wij, menschen, danken immers in dit leven onze beste, onvergetelijkste oogenblikken aan den

droom over een ding of over een sentiment, niet aan het ding of het sentiment zelf . . . En die droom leeft voor mij hier, om alles in Châtillon . . . Is het niet, als hoor ik telkens de zachte, innige stem van mijn moeder, zooals ze zei: „En toen . . . en toen . . .”. Weer zie ik haar lieve gezicht, en de trots, waarmee ze vertelde, hoe het illustre geslacht de Coligny, goed en bloed had veil gehad in den heiligen strijd voor zijn geloof, hoe het had moeten vluchten en zijn bezittingen werden verbeurd verklaard . . . ☞ Eenige aantekeningen over het geslacht de Coligny die ik vernam uit de „Notes Historiques”, die Henri Lesturgeon mij indertijd zond, laat ik hier ter verduidelijking voor de lezers volgen: Omstreeks 1131 leefde er reeds een Humbert I, Sire de Coligny. Het geslacht telt verschillende Jean's en Guillaume's tot Jean III, Seigneur de Coligny, d'Andelot, die zeven kinderen had waarvan twee zoons, de oudste Jacques, die 26 Mei 1512 sneuvelde bij Ravenna, en Gaspard, die als Gaspard I de Coligny zijn broer opvolgde, vervolgens in 1516 Maarschalk van Frankrijk werd. Hij was een krijgsheld en een „illustre soldat”. In 1514 was hij gehuwd met Louise de Montmorency, een energieke en vurig geloovige vrouw, die de ideeën der reformatie was toegedaan. Uit hun huwelijk

werden vier kinderen geboren, o.a. Odet, de latere kardinaal en Gaspard, de beroemde admiraal, bekend als Gaspard II de Coligny. Gaspard II werd 16 Februari 1519 op het kasteel Châtillon sur Loing geboren. Hij is steeds dooreen innige genegenheid met zijn broer François, de latere Seigneur d'Andelot, verbonden geweest. Veel verkeerde hij aan het hof van François I, en zijn intiemste vriend

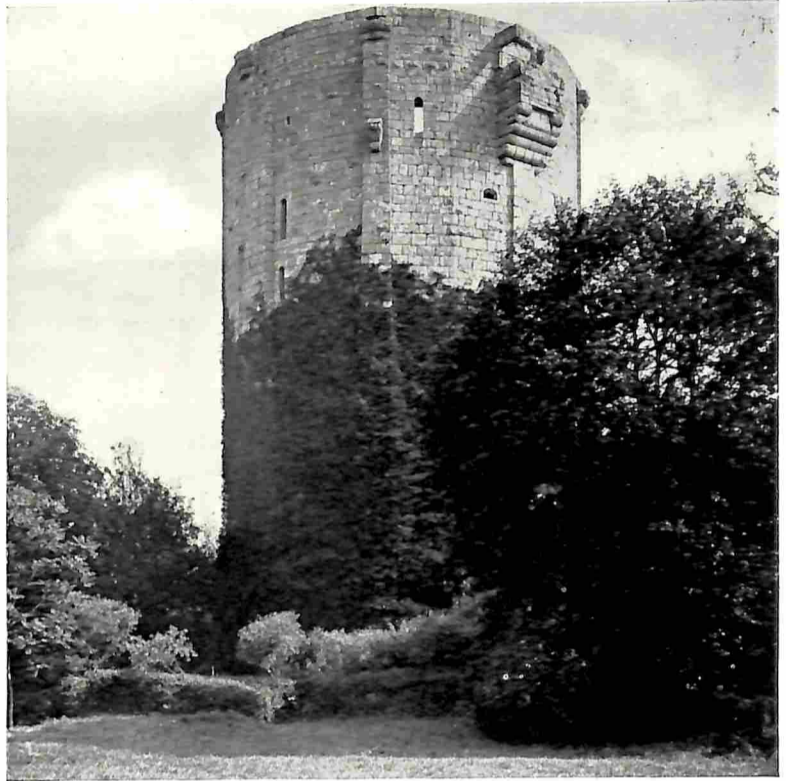

Teek v. D. Marot

HAAGSCHE KERMIS MET DE OPTREKKENDE BURGERIJ (SCHUTTERS), ZICH PRESENTEERENDE AAN H. K. H. DEN PRINS EN PRINSSES VAN ORANJE + 1680
 GEZICHT OP HET BUITENHOF

was indertijd de Duc de Guise. In 1547 huwde Gaspard II met Charlotte, princesse de Laval, dochter van Guy XV de Laval en Antoinette de Daillon. Het huwelijk werd te Fontainebleau voltrokken, in het bijzijn van het geheele hof. Uit dit huwelijk werden acht kinderen geboren, o.a. Louise de Coligny, die in 1583 huwde met Willem den Zwijger, Prins van Oranje. Op acht en twintigjarigen leeftijd werd Gaspard II reeds tot kolonel-generaal der Infanterie benoemd; Michelet getuigt van hem: „hij was waardig dit te ontvangen om zijn buitengewone ernst, zijn uitstekende en verstandige opvoeding, zijn beproefden moed, en de wonden, waarmee hij reeds was overdekt”. ☞ In 1560 ging Gaspard II openlijk tot de reformatie over. Drie jaar later werd de Duc de Guise door een overspannen protestant vermoord, en Gaspard II werd beschuldigd hier de hand in te hebben gehad. Hoewel hij zijn onschuld volkomen kon bewijzen, hield het huis de Guise hem toch voor schuldig, en vandaar dan ook de bloedige wraak, die zij in den Sint Bartholomeus-nacht namen. ☞ Toen Gaspard de Coligny in 1572 van uit Châtillon naar Parijs zou terugkeeren, verhaalt men dat een arme vrouw zich voor zijn paard wierp, hem smeekende niet naar die stad te gaan, daar hij er zou sterven en allen die met hem waren. In den gedenkwaardigen Bartholomeusnacht (29 Aug. 1572) werd hij dan ook lafhartig vermoord. Zijn lijk werd verminkt en is geheel Frankrijk doorgevoerd, tot het eindelijk rust mocht vinden in het park van het kasteel, waar hij geboren is, te Châtillon sur Loing. ☞ — Châtillon-Coligny, zooals het oude Châtillon sur Loing tegenwoordig

wordt genoemd, ligt ongeveer 2½ uur sporen van Parijs. Het is een klein, geïsoleerd dorpje aan de rivier de Loing, van een charme en een schilderachtige schoonheid, die nergens in ons land worden gevonden, als misschien in Zeeland. In dit Fransche dorpje is heel sterk overal voelbaar de sfeer van het grootsche verleden, de sfeer der de Coligny's, en vooral van die van Gaspard II, van wien ook werd getuigd, wat maar van weinig helden kan worden verklaard: „dat hij grootsche hoedanigheden toonde in zijn nederlagen, die hem nimmer deden buigen, en waarvan hij altijd de verwoestende gevolgen wist te verzachten” ☞ Zijn het wellicht de talloze populieren langs den waterkant, die fluisteren en ritselen als de muzikale samenspraak van duizenden, duizenden geesten-stemmen, die het gevoel geven, als was overal het verleden hier sterk tegenwoordig, als leeft het hier voort, meer dan elders? Er is een poëzie hier, de poëzie der groote, ongerepte stilte, de poëzie van het zacht groen, beschaduwd licht der wegen, die wegglijden naar zwaar wit omwolkte horizonnen, de poëzie der simpele veldbloemen, die in vol rose en witte bouquetten, te midden der glanzend groene grasvelden en boomgaarden geuren Er is hier de poëzie der sombere, zeer donkere cypressen, die vooral in den avond, een tragisch accent verleen aan de maan-vergulde verten Iedere bloem, iedere boom, iedere wolk, ieder verloren ding heeft hiër zijn geschiedenis, maakt deel uit der legende, deel van het wonder verleden En boven alles uit, op den heuvel, de toren van het kasteel der de Coligny's die nog overeind staat, omdat zij niet kòn gesloopt worden ondanks alle pogingen, met haar verwerde, expressieve muren De trotsche, zwaar begroeide toren van de oude vesting Châtillon sur Loing ☞ In het groote park, waar de abbé van Châtillon ons rondleidde, omdat het nieuw gebouwde kasteel weer bewoond is door de familie Filleul, is de lichtval door de oude, zwaar belommerde twijgen, wel een van de mooiste die ik ooit nog heb gezien. Het is, als gloort er een aureool om iederen boom, maar boven alles om den wijden horizon, dien men van af de breede terrassen aanschouwt De weelderig begroeide velden en weiden gloeien tegen den einder aan, als waren het hooge golven van een sappige, groene zee ☞ Er zijn nog twee torens van de eens zoo machtige vesting

OUDE TOREN VAN HET VROEGERE KASTEEL DER DE COLIGNY'S TE CHATILLON

bewaard gebleven, de eene, de Tour Becquerel vroeger bij het slot behorende, en de Donjon (12e eeuw), die ongeveer midden in het uitgestrekte park staat en deel der vesting uitmaakte. Er strekken zich nog de groote, zeer breede terrassen (112 M. lang) uit, waaronder zich de orangerie bevindt. Indertijd heeft Gaspard II, ongeveer in 1560, het kasteel laten restaureren, en er ook de put laten beeldhouwen door den beroemden Jean Goujon. De put is een wonder van sierkunst uit die dagen, er is een groote harmonie tusschen den sterken, breeden toren, de lijn der terrassen en serres, en de sierlijke en toch simpele lijnen der put.

(Wordt vervolgd)

MIEK JANSSEN

HERLEEFD GELUK

Een zonnige laat-winterdag,
waarop het niet meer vriezen mag,
zoek ik verlaten paadjes.
Het jonge gras is al zoo frisch
en in de dichte heesters is
een waas van nieuwe blaadjes.

De meezen zwerven blij en bont
bedrijvig al de struiken rond
met hooge trilgeluidjes;
de merels vliegen af en aan
en boren in de dorre blaân
naar diep-verborgen buitjes.

Een kloeke, breede beukeboom
beurt op zijn sterken stam een droom
van lentevol verwachten —
En heel de hemel, goud en blauw,
is teeder van Gods liefde en trouw,
en zuivert mijn gedachten.

Het leven is opeens zoo goed,
zóó, als het altijd wezen moet,
zoo in zich-zelf tevreden;
en als een kille mist verdween,
zoo spoorloos, in me en om me heen,
wat eenzaam werd doorleden.

O, Zon, o, parelende lucht,
O boomen, met uw stil gerucht,
waar u de wind komt streelen
Hoe kan ik, nu mij God weer ziet,
wel anders dan met dit, mijn lied,
in uw genade deelen!

ERNST TER HOEVE

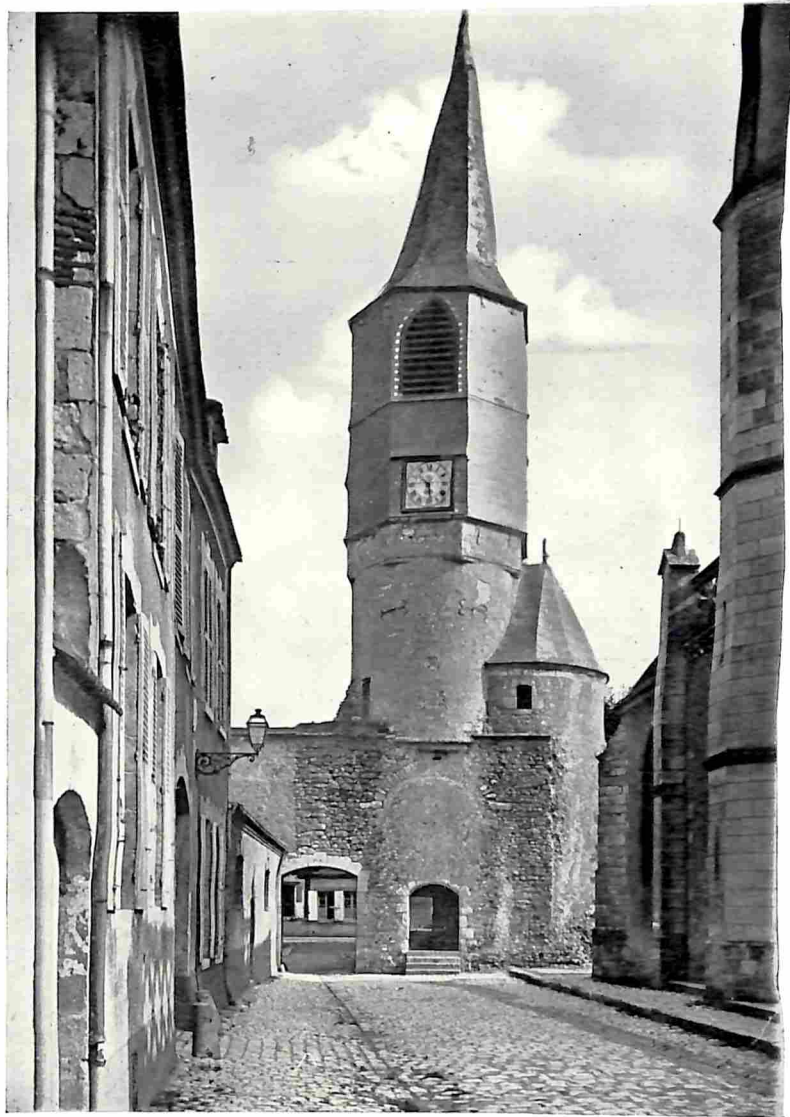

DE PUT VAN JEAN GOUJON

DE ZEESLANG

IN vroeger jaren kon men gedurende de zomersche vacantiedagen vrij geregeld in de dagbladen lezen, dat weer ergens de groote zeeslang verschenen was. Deze heeft daardoor een bijzondere beroemdheid verkregen en geldt tot op heden als een van de beste verzonnen krantenberichten. Wij herinneren hierbij aan Gustav Freytag, die de zeeslang een „afgezaagde leugen” noemt. Die smet heeft de zeeslang overigens al altijd aangekleefd, niettegenstaande de afbeeldingen die er van haar bestaan. ☒ Reeds in de 16de eeuw kon men in boeken fantastische aantekeningen en berichten over zeeslangen vinden. Zoo toont ons ook de ontmoeting uit het jaar 1560, welk een verschrikkelijk menschenverorberend monster de zeeslang moet geweest zijn. Die vreeselijke schepsels zijn echter louter fabelachtige wezens, evenals de slangen die in 1783 door Hans Egede en later door Dr. Hamilton gezien werden. ☒ En niettegenstaande dit alles heeft een strenge navorsching sedert ongeveer 30 jaren het inzicht gebracht, dat de zeeslang toch bestaat. Een Hollandsche zoöloog van beteekenis, Dr. Cudemann, publiceerde in 1892 een groot, zeer geleerd werk, waarin hij niet minder dan 187 beschouwingen over de zeeslang heeft samengesteld en op grond van een scherpzinnige kritiek de gevolgtrekking maakt, dat er werkelijk een reusachtig zeeschepsel bestaan moet, waarop de talloze geschiedenissen over ontmoetingen met zeeslangen doelen. Hij liet weliswaar in het midden of dat geheimzinnige dier werkelijk tot het geslacht van de slangen dan wel tot dat van de robben, walvissen of zeeslakken behoort, of misschien zelfs nog een overgebleven vertegenwoordiger van voorwereldlijke saurissen is. De opmerkzaamheid van de geleerde wereld werd door de beroemdste van alle zeeslangontmoetingen, die de Engelsche korvet „Daedalus” (kapitein Mac Ouha) op 1 Aug. 1848 tusschen Kaap de Goede Hoop en St. Helena te melden had, weer opgewekt. Indertijd zagen alle officieren en de geheele bemanning van het schip gedurende 20 minuten van zeer nabij in zijn geheele grootte een rustig zwemmend dier van 20 M. lengte, dat er goedmoedig uitzag en dat een soort robbenkop had, die ongeveer M. 1.30 boven de oppervlakte van de zee uitstak. Men had voordien niet zelden van dergelijke vertelsels gehoord, maar deze steeds als sprookjes beschouwd. Hier stond nu de bemanning voor de waarheid van het gerucht borg en legde haar vast door authentieke teekeningen van het geziene. En het geval bleef niet zeldzaam. ☒ Op 31 Dec. 1848 kreeg de Britsche bemanning van het oorlogsschip „Plumper” weer een zeeslang in zicht; verder werd er door de „Imogen” op 30 Maart 1856 één gezien. Hier mag ook genoemd worden de ontmoeting van den Fransman Riccard met 2 zeeslangen op 10 Febr. 1857. Deze dieren zien er volgens de tekening uit als een zeer dunne, langgerekte zeeworm met een grooten kop. Nadere bijzonderheden over deze ontmoeting zijn helaas niet vermeld. Den 2den Juli 1877 werd op de Osborne bij Sicilië de eenige waarneming van de zeeslang in de Middellandsche Zee vastgesteld. Het stoomschip „City of Balti-

more” kreeg den 28sten Januari 1879 in de Golf van Aden eveneens een dergelijk monster te zien. ☒ De ontmoeting van Renard op 19 Aug. 1881 zou een overdrijving kunnen zijn. In Juli 1897 zag de commandant van de „Avalanche”, luitenant ter zee Lagresille, in de baai van Along (Tocking) een zeeslang, die 24 Febr. 1898 nog eens in de wateren werd waargenomen. In het jaar 1904 werd in diezelfde Baai van Along door verschillende ooggetuigen weer een zeeslang opgemerkt, misschien dezelfde uit de jaren 1897 en '98. In het bericht over laatstgenoemde ontmoeting van den luitenant ter zee L'Eost, dat door de geheele bemanning ondertekend werd, staat o.a.: Ik zag langzamerhand in een opeenvolging van verticale krommingen alle deelen van het lichaam van een dier opduiken, dat er als een platgedrukte zeeslang uitzag en waarvan de lengte zich op eenige 30 M. en de grootste dikte zich op 4—5 M. liet schatten. De doorsnede van het dikste deel van den kop bedroeg ongeveer

DE OUDE POORT IN DE DORPSSTRAAT VAN CHATILLON, DIE VROEGER EVENEENS BIJ HET KASTEEL DER COLIGNY'S HEEFT BEHOORD

40—80 cm. De kop wierp twee stralen waterdamp uit. De onderdeelen van den kop konden niet worden waargenomen. De huid was slijkerig en zwart met gele plekken geteekend, de kop grijs en geschubd als bij een schildpad, vinnen werden door geen dertoeschouwers opgemerkt”. ☒ Op grond van die mededeelingen trad de Fransche professor Giard met alle zekerheid voor de echtheid van de zoo zeer belasterde zeeslang in het strijdperk. Hij meende het bewuste reptiel als één van de groote vertegenwoordigers van den tertiair-tijd te moeten beschouwen en dacht dat een paar vertegenwoordigers van die voorwereldlijke reuzen zich in groote zeediepten tot in onzen tijd gered moesten hebben; evenals de Afrikaansche okapi, dien men ook reeds lang uitgestorven waande. In tegenstelling tot het bericht van luitenant L'Eost wordt in de latere mededeelingen over de verschijning van de zeeslang juist den nadruk gelegd op het aanwezig zijn van een geweldig, op een vin gelijkend, roeiapparaat. ☒ De laatst bekend geworden ontmoeting met de zeeslang vond 24 Mei 1907 aan de Iersche kust plaats. Officiëren, bemanningen passagiers van het stoomschip „Tampania” zagen een reusachtig zeeschepsel, ongeveer 100 voet van het schip verwijderd, twee maal uit het water opduiken. Het voorste deel stak ongeveer 8 voet hoog steil uit het water omhoog, terwijl de staart ongeveer 30 voet verder eveneens tot 6 voet boven den zeespiegel zichtbaar was. ☒ De zeeslang schijnt overigens in alle zeeën der aarde voor te komen, men heeft haar zoowel in de tropen als ook aan Groenland's kust gezien en van alle drie oceanen bestaan berichten over de waarneming van dit geheimzinnige dier. Betrekkelijk dikwijls en het allermeeft aan de Noorsche kust. In Noorwegen zelf twijfelt niemand aan het bestaan van het dier; hier zullen ook de voorwaarden het gunstigst zijn om het oude raadselachtige vraagstuk eindelijk eens op te lossen.

HANS HERZBERG

Ontvangen uitgaven

Een herdruk verscheen van de brochure „How to see Holland” in een oplage van 65000 ex., waarvan 15000 speciaal voor de Vereenigde Staten zijn bestemd. Tevens deed de A.N.V.V. verschijnen een hotellijst van Nederland voor 1930.

De doolhof der dwaasheid

31)

DOOR RALPH SPRINGER

EN dan vindt Ben Bighead ook, dat er maar eens een voorbeeld moet worden gesteld. De detectiven worden té slim en té brutaal. Aan den anderen kant slacht hij liever jou dan een Engelschman, omdat jij hier toch geen vriend of maag hebt, die navraag omtrent je doet. De een moet voor den ander lijden. Zoo gaat het nu eenmaal in het leven". „Waarom laat die aartsboef ons dan niet rustig naar Holland vertrekken?" kreet Oom Karel. „Dan is-ie immers óók van ons af. Ik kom zéker nooit in dit rooversland weerom". „Daar is Benet link voor", zei Jim. „En jullie vindt hij óók te link. Nou, link tegen link, dát moet buigen of barsten. Maar zijn voor-naamste reden is, dat-ie jou en je makker wil afmaken onder de namen Ben Bighead en lange Archibald. Als de regering denkt dat die twee dood zijn, heeft de bende van Ben voorloopig weer rust van de politie. Snap je? Dat eeuwig nagejaag en bij verstek veroordeeld te worden verveelt op den duur den zachtmoedigsten moordenaar". „Wat een aartschooier!" schold Joris Jochem. „Dus wij moeten de zoenoffers voor zijn zonden zijn?" vroeg Oom Karel. „Maar dat is immers gemeen. Wat een laag volk heb je toch onder die roovers". Buiten klonken plotseling stemmen. Iemand gaf

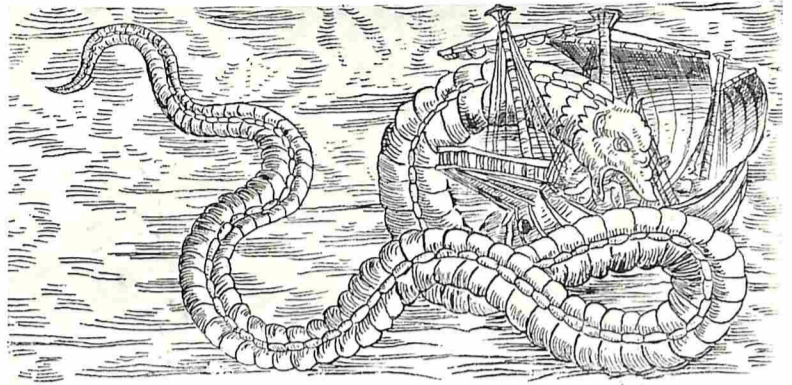

Foto Hans Herzberg

DE ZEESLANG, DIE GESSNER IN 1560 ZAG

lingen nadruk. Joris Jochem schrok nu en keek hem opletter dan tevoren aan. Die stem, die stem. En waarom legde hij den nadruk op kikvorsch en dansen? Daar stak een nieuw geheim achter. „Maak wat voort, Percy!" riep de man met de twee revolvers ongeduldig. „Mijn armen worden er moe van. Geef ze hun brood en ga mee". „Zou ik hem mijn mes geven om het te snijden?" „Geen kwestie van. Het is streng verboden hun wapens te geven. Snij jij het dan even, als je zoo'n medelijdend hart hebt", spotte hij. „Dank je wel. Mijn mes zo u misschien van het harde kruim bot worden. Je weet immers nooit wat die bakkers in een brood stoppen". Joris Jochem lag te beven van ontroering. Nu herkende hij die stem. Ze behoorde aan Percy Ramswood, den waard der Dansende Kikvorsch. En waarom legde hij nu weer zoo'n bizonderen nadruk op hetgeen in een brood kan zitten? „Kom mee!" riep de man met de revolvers. „Laat hen rustig eten. Ze zullen al hun krachten noodig hebben". De ander nam zijn revolver terug en achterwaarts loopend gingen de mannen naar de deur. Ze traden snel na elkaar naar buiten en schoven aan den buitenkant drie grendels voor de deur. „Verdoemd!" riep Oom Karel luid, als een woedend protest. „Bedaar, mijn moedige Watson," sprak Joris Jochem hem kalmeerend toe, „spoedig zal wellicht het uur der overwinning slaan". „Verdoemd!" herhaalde de oude man, niet minder luid dan den eersten keer, „zijn we dáárvor detective? Wij zitten waarachtig méér opgesloten dan de gemeenste misdadigersboef. Ik dacht dat we naar Engeland gingen om de bankdieven te knippen, maar hier is iedereen er op uit, ons op te sluiten. Wat is dat voor een land? Hou daar maar je kalmte bij". Joris Jochem was het innerlijk volkomen met zijn Watson eens, maar wilde dat niet zeggen, om den ouden man niet nog méér overstuur te maken. Hijzelf vond het ook een schande, dat men de detectives zoo geheel onbeschermd liet rondlopen, ten prooi van den eersten den besten rooverhoofdman. De twee roovers hadden intusschen de tanden in hun brood gezet en grinnikten tegen elkaar, gedurende het gesprek der Hollanders. Plotseling uitte de een een kreet van schrik. „Er zit iets hards in mijn brood!" „Heb ik het niet gezegd, Watson!" joelde Joris Jochem. „Er zit iets hards in de brooden. Bij het ontbijt begint de Victorie". Hij zette haastig de tanden in zijn brood, om het overtollige weg te eten. Maar Oom Karel zag de bijl in den binnenzak van zijn chef, greep die en hieuw zijn brood over-

Foto Hans Herzberg

DE ONTMOETING TUSSCHEN DE DAEDALUS EN EEN ZEESLANG

bevelen. Direct daarna begon het geluid van zagen. „Het begint al!" riep Jim, ongevoelig en onbevreesd. „Het tooneel wordt opgeslagen". „Wát begint al?" vroeg Joris Jochem. „Hoor je dat niet? Ze zagen hout voor de brandstapels. Ik denk dat we vóór den avond een beetje geroosterd worden, voor proef. Wat zullen we bruin worden, Joe". De detective en zijn Watson rilden. Er kraakte en piepte iets. Een deur ging open en twee mannen, met maskers voor, traden de loods binnen. De een droeg een schaal met groote brooden en de ander een groote kan koffie en koppen. Ze zetten hun last op den grond neer en trokken ieder een revolver. De beide gebonden roovers scholden lachend, op het gezicht er van, maar de detective sloot zijn oogen. Hij dacht aan zijn zieke vrouw, aan zijn dochter Stientje en aan zijn vaderland. Als hij hier, in wie weet welken uithoek van Engeland, roemloos en onbekend stierf, zou Holland zonder detective zijn. Waar dát op moest uitdraaien, was bij geen benadering te berekenen. Inbrekers, moordenaars en erfenisjagers zouden vrij spel hebben. De misdaad zou het winnen van de argeloosheid der politie en het geheele volk zou er een slechten naam door krijgen, in het buitenland. Toen hij zijn oogen weer opende, had de eene gemaskerde beide revolvers in de handen. De ander bukte zich over de op den vloer liggende roovers heen en sneed hun touwen door. „Als ze in je hand bijten, schreeuw dan, zei de man met de twee revolvers. „Bij je eersten gil geef ik vuur". „Ze zullen wel verstandiger zijn", antwoordde de man met het mes. Die stem kwam Joris Jochem bekend voor. Hij bekeek den man opletter, maar het masker bedekte zijn gelaat geheel. Hij bukte zich nu over Oom Karel heen, sneed zijn touwen door en schonk hem een kop koffie in. „In dezen kop zou een kikvorsch kunnen dansen", zei hij met zonder-

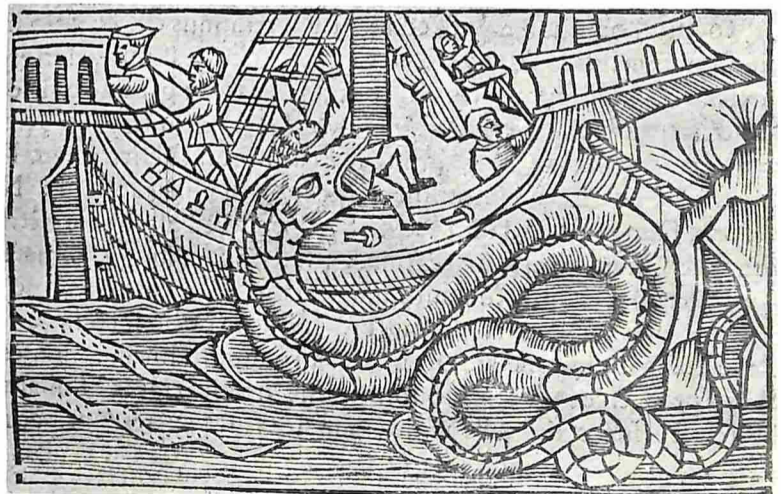

Foto Hans Herzberg

EEN ZEESLANG UIT 1555

langs dóór. Er kwam een klein schopje uit te voorschijn, een zandschepje zooals kleine kinderen aan het strand plegen te gebruiken. „Een spade!” riep hij verbaasd. Ook in Joris Jochem's brood bleek er een te zitten, benevens een lang rond doosje. In het brood van den blauwbaardigen roover zat een lang, dik breekijzer en in dat van zijn makker, een speelgoedhamertje. Joris Jochem opende het doosje; er zat een briefje in. Onder ademlooze stilte las hij het voor:

Ontvlucht vóór het te laat is. Een gruwelijke dood wordt anders Uw deel. Graaf een tunnel onder den muur door en een tiental meter ver daar buiten. Doet gij dat niet; maakt dan Uw laatste welbeschikkingen. Uw uren zijn geteld.

„Een gruwelijke dood”, mompelde Oom Karel. „Aan den arbeid!” bralde Joris Jochem. „We hebben gereedschappen, lichaamskracht en moed. Voorwaarts, de vrijheid tege- moet gegraven!”

ZES-EN-TWINTIGSTE HOOFDSTUK

JORIS JOCHEM EN BEN BIGHEAD - OOG IN OOG

Joris Jochem nam het speelgoedhamertje op en klopte er mee op den grond. Die klonk vrij massief. „Waarom doe je dat?” vroeg Jim. „Hier is géén onderaardsch gewelf onder”, verklaarde de detective. „Net zooals ik heb gedacht”. Hij ging voort met kloppen, de loods, in gebukte houding in haar gansche lengte doorlopend. Plots werd de deur ruw open getrokken. „Wat moet dat getik!” riep een stem.

„Ik vermoed dat jullie iets in het schild voert”. Bij het eerste geluid had Joris zich voorover laten vallen en kreunde nu zachtjes. „Hij is op zijn knieschijf gevallen en heeft zijn ruggegraat een beetje bezeerd”, zei Jim. „Zoo- veel te beter”, bromde de man aan de deur hardvochtig. „Dan kan hij ons tenminste geen loer draaien en ontvluchten, als wij straks allen op marsch zijn”. Hij trok de deur met geweldigen smak achter zich dicht, maar ze veerde weer open en blééf open staan. De roover met den blauwen baard wilde onder een juichkreet naar bui-

ten snellen, maar een opmerking van Joris Jochem bracht hem tot andere gedachten. „De verrader slaapt niet!” riep namelijk de schrandere detective. „Misschien is die open deur wel een valstrik. Wacht maar eens, ik heb die zaken méér aan de hand gehad”. Hij kroop op zijn buik naar den ingang, onder bewonderend gemompel van de beide roovers. Toen hij zijn dik hoofd een beetje naar buiten schoof, sloeg de deur, door den wind bewogen, er met kracht tegen aan. Hij bromde een zware verwen- sching, die begon bij den heer Warnaars en zich uitstreckte tot de kleinkinderen van Ben Bighead. De twee roovers snelden, met de kinderschopjes gewapend, toe, om hem tegen den vermeenden vijand bij te staan. „Er is niemand in den omtrek te zien”, kreunde de detective, zorgvuldig zijn hoofd streelend. „Misschien zijn ze op rooftocht. En misschien hebben ze zich ergens anders verscholen. Mijn raad is . . . geen acht geven op de open deur en door een gang onder den muur ontvluchten”. Hijzelf gaf het voorbeeld en begon, een eind van den achtermuur verwijderd, op de vloersteen te kloppen. Het kleine hamertje viel echter krachteloos op het zware breekijzer neer. De roovers en Oom Karel zaten om hem heen, bespraken de kans die hij had om in den loop van den dag een steen stuk te slaan en gaven hem hun beste raadgevingen. Het zweet par- relde den detective op het voorhoofd, van inspanning en van ergernis, tegen den weerbarstigen steen. De roovers staken een sigaret op en sleepten hun matrassen naderbij, om, naast hem liggend, de vorderingen van zijn arbeid na te gaan. „Je moet niet op de steenen slaan, maar het breekijzer tusschen de voegen wringen en er zoo de steenen uit lichten”, zei Oom Karel. „Watson!” galmde Joris Jochem, „dat boe- ventuig heeft opzettelijk erg harde steenen in den grond ge- legd. Wring het breekijzer tusschen de voegen en licht de

steenen er zoo uit. Ik ga intusschen op verkenning uit”. Boven de deur was een raam van vier kleine ruiten. Joris Jochem stelde zich er onder, en slingerde den haak van zijn touwladder door een ruitje. Die bleef aan een roede vast- zitten. „Het geluk bekroont den stoutmoedige!” joelde hij, „Watson, heb je er al een steen uit?” Toen klauterde hij naar boven. Op dat moment werd de deur opengetrokken en trad een bijna tweemeterlange man binnen. Hij droeg een karabijn op den schouder. Bij het zien van Joris Jochem op de touwladder, greep hij het onderend daarvan beet en schudde er zoo hard aan, dat de detective eraf slingerde, als een rijpe appel uit een boom. „Ik ben Lange Archi- bald; wie zal dat betwisten?” riep hij met hooge stem. Oom Karel liet van schrik het breekijzer vallen en stak den steen, die hij juist had uit den grond gelicht, in zijn zak. De twee roovers kropen achter hem weg en toen hij dat inzag, probeerde hij achter hén weg te kruipen. Dat gaf een gewentel en gewriemel van drie mannen achter elkaar, het- welk op langen Archibald een zeer vernederenden indruk maakte. „Lafaards”, zei hij op smalenden toon, „jullie moet noodzakelijk een beetje gemarteld worden om dat bange zweet kwijt te raken. Eerbied voor Ben Bighead!” kreet hij plotseling luid. Er trad een man binnen, een korte, dikke man. Toen Joris Jochem, die nog steeds op den grond lag, één blik op hem had geworpen, rolde hij rillend van af- keer terug. En zelfs van vrees. De beroemde en gevreesde detective was met ontzetting geslagen. Ben Bighead was

ongeveer even groot als Jo- ris Jochem. Zijn hoofd echter was wel tweemaal zoo groot van middellijn als dat van den detective. Hij droeg een groene bril en die schitterde kwaadaardig. Zijn eene wang was dicht behaard en de an- dere met bloed bespat. Bloed kleefde ook aan zijn wilde, zwarte haren, zijn zwart, fluweelen wambuis en zijn geelzijden broek. De licht- blauwe kaplaarzen, die tot aan zijn kuiten reikten, sche- nen onverschillig in bloed te hebben geplast en gebaad, zóó dik zaten zij onder dat menschelijk vocht. Ben Big- head droeg een lederen gor-

ALS HET ZEILSEIZOEN IN VOLLEN GANG IS

del om zijn middel en daar staken rondom bloedige mes- sen en revolvers in. Om en om, een mes en een revolver. Over elken schouder hing een geweer en in beide handen droeg hij een bloedige dolk Zelfs tusschen de tanden klem- de de wreede rooverhoofdman een tweesnijdende kris. „Wáár is de kerel die zich wederrechtelijk voor Ben Bighead heeft uitgegeven!” riep dit monster in menschengedaante. „Breng hem van aangezicht tot aangezicht voor me. Oog in oog!” Op dat bevel kwamen de twee gemaskerden binnen, die eenige uren geleden het ontbijt der gevangenen had- den gebracht. Ze sleurden den bibberenden detective over- eind en hielden hem staande, voor den spottenden blik van hun hoofdman. „Hier is die eervergeten ellendeling, edele Bighead”, zei lange Archibald. „Zoo ben jij die be- ruchte detective, die mijn naam stal en mijn bende tot on- trouw verleidde? Ben jij het die me noodzaakte die twee luie agenten van Sydney Jefferson op te pakken en te eten te geven? Ben jij de kroeg van mijn slaaf Percy Ram- swood binnengedrongen, om je daar tegen mijn troepen te versterken. Ben jij die schurk?” „Ja, dat is hij”, antwoordde Lange Archibald op elke vraag en maakte daarbij buiging op buiging. „Moed, moed”, fluisterde de gemaskerde Percy in Joris Jochem's oor. Maar de andere gemaskerden fluisterde in zijn ander oor! „Wacht je voor zijn wraak. Hij is fel in zijn woede en afgrijselijk in zijn vreugde, als hij zijn ge- vangen martelt”. „Ik ben onschuldig!” kreet Joris Jochem purper-baardige roovers, die nog steeds achter Oom Karel trachten weg te schuilen, barstten in een duivelschen lach los. „Hij onschuldig”, Ben Bighead „Als is ons niet? met zijn vervloekt gladde tong had gelijmd, zouden we nu nog onder je hooge bescherming en in je dikhoofdige vriendschap leven.”

(Wordt vervolgd)